

Hvorfor må man ikke sige neger?

Af: Anne Ringgaard, Journalist
6. marts 2014 kl. 13:23

En orkan af kritik rammer den person, der vover at sige 'neger' i det offentlige rum. Men hvorfor må man egentlig ikke bruge ordet? Spørg Videnskaben har bedt forskerne om svar.

»I morgen får du en niggerdreng, og ham må du bruge som rangle,« lød det oprindeligt i den danske børnesang 'Elefantens vuggevise' fra 1947. 'Niggerdrengen' er siden blevet til en kokosnød.

Flødeboller må heller ikke længere hedde 'negerkys', og hvis nogen vover offentligt at bruge betegnelsen 'neger' om en person med en mørk hudfarve, udløser det i bedste fald en heftig mediedebat og i værste fald en retssag.

Grethe Anæus fra Viborg undrer sig: »Det er ikke politisk korrekt at kalde en sort for 'neger'. Men hvorfor er det, at man ikke må bruge ordet?« spørger hun.

Neger betyder sort

Godt spørgsmål. Før vi finder ud af, om forskerne kan svare på det, slår vi lige op i Gyldendals åbne encyklopædi, hvor vi finder ud af, at 'neger' kommer fra det latinske ord 'niger', som slet og ret betyder 'sort'. Ifølge encyklopædien er det »en betegnelse for folk med sort eller brun hudfarve, fortrinsvis i Afrika syd for Sahara og i Nord- og Sydamerika.«

Umiddelbart lyder det uskyldigt. Hvordan er et ord, der betyder sort, mon blevet kontroversielt? Videnskab.dk griber knoglen og ringer til Dansk Sprognævns forskningsafdeling for at få mere at vide om, hvad der er med det N-ord.

»Du skal have fat i vores neger-ekspert. Jeg kalder lige på ham. Et øjeblik,« lyder det i den anden end af røret.

Negerekspert: Det er blevet værre at sige 'neger'

Heldigvis er negereksperter lige i nærheden. Han hedder Jørgen Schack og er seniorforsker i Dansk Sprognævn, hvor han har været med til at redigere retskrivningsordbogen. Det er snart 20 år siden, at han første gang dykkede ned i neger-debatten og analyserede ordets udvikling i artiklen ['Om ordet neger.'](#) som blev trykt i fagbladet Nyt Fra Sprognævnet i 1995.

Artiklen skrev han på baggrund af en debat, der var blusset op i medierne, efter at Københavns Politi i en konkret sag havde kaldt en person med afrikansk oprindelse for neger.

»Politimesteren kunne ikke se noget forkert i at sige neger. Det var et ord, han betragtede som en neutral betegnelse på folk med afrikansk oprindelse. Men [Dokumentations- og rådgivningscenter om racediskrimination](#) anbefalede, at politiet i stedet brugte ordet 'sort'. Siden har der været en del af den slags debatter i pressen, og der er ikke sket så meget, bortset fra at det i de flestes øjne er blevet endnu værre at sige neger, end det var dengang,« siger Jørgen Schack.

Martin Luther King kaldte sig selv for neger

Op til 1970'erne var der ellers overhovedet ikke noget galt i at bruge ordet 'neger', siger sprogforskeren. Det var en neutral betegnelse, som folk med afrikansk oprindelse foretrak at bruge om sig selv.

For eksempel kaldte Martin Luther King sig selv og sine tilhørere for 'negroes'.

Ordet blev først sparket ud til højre, da den sorte borgerrettighedsbevægelse efter Martin Luther Kings død lagde afstand til det og i stedet begyndte at kalde sig selv for 'black'.

»Borgerrettighedsbevægelsen skiftede 'negro' ud med 'black' for at signalere en ny racebevidsthed, og der skete en afsmitning herhjemme: 'Neger', som er den danske variant af 'negro', blev politisk ukorrekt, og i dag står man bedst ved ikke at bruge ordet, fordi mange opfatter det som nedsættende,« siger Jørgen Schack.

'Neger' ryger ud af vores sprogbrug

Ifølge Jørgen Schack er det et velkendt fænomen, at en befolkningsgruppe på et givent tidspunkt begynder at opfatte et ord som stødende. Så bliver det politisk ukorrekt at bruge det, og det bliver gradvist skiftet ud med et andet.

»I en periode vil der være nogen, som holder fast i at bruge det, enten fordi de ikke synes, det er stødende, eller fordi de er skeptiske over for at skifte ord ud med et andet. Men til sidst ryger det helt ud af vores sprogbrug som en neutral betegnelse.«

»Vi har set det med ord som 'muhammedaner' og 'fremmedarbejder', og efterhånden er der også sket det med 'neger', at det er gået fra at blive opfattet som neutralt til at blive stødende. Der er stadig ældre mennesker, som siger 'neger' uden at mene noget nedsættende med det, men som det er sket med 'muhammedaner,' er der efterhånden få unge, der siger 'neger', medmindre det er for at provokere,« siger Jørgen Schack.

Politisk korrekthed opstår blandt os alle

Oprindeligt var det altså den amerikanske borgerrettighedsbevægelse, der frabad sig at blive kaldt 'negroes'. Men hvem har bestemt, at vi ikke må sige neger herhjemme i Danmark?

»Tja, det er i hvert fald ikke Sprognævnet og heller ikke staten. Det er sprogsamfundet, altså alle os, der

bruger sproget, som bestemmer, hvilke ord der er korrekte at bruge,« svarer Jørgen Schack.

Neger bliver forbundet med raceopdeling

Neger-betegnelsen er altså gradvist blevet politisk ukorrekt, fordi der er mennesker, som føler, at den er stødende. Men hvorfor er den det? Ifølge Encyklopædien betyder neger jo bare sort. På Aalborg Universitets Institut for Kultur og Globale Studier sidder professor Poul Duedahl. Han har blandt andet forsket i, hvordan man op gennem historien har beskrevet forskellige etniske grupper.

Vi ringer til ham og spørger, hvorfor nogle mennesker føler sig provokerede af blive kaldt for negere.

»Det hænger sammen med, at litteraturen op gennem historien har anvendt betegnelsen til at opdele folk i et hierarki baseret på hudfarve,« svarer Poul Duedahl.

Negroid var godt nok oprindeligt en neutral farvebetegnelse, som man allerede i 1300-tallet brugte om folk med en mørk hudfarve, men da europæiske antropologer i kolonitiden begyndte at opstille race-hierarkier, hvor nogle racer blev beskrevet som mere værd end andre, blev ordet værdiladet, fortæller Poul Duedahl.

Negative konnotationer klitrer til 'neger'

Antropologerne forklarede mentale og kulturelle forskelle ud fra den menneskelige biologi og som noget, der var forbundet med hudfarve. De brugte betegnelsen 'negere' om folk med afrikansk oprindelse.

»Den negroide race eller 'negerne' blev beskrevet som naturmennesker med barnlige fysiske træk og mentale evner som børn, mens den hvide race var veludviklet og skabt til at herske over dem. Man brugte race-hierarkiet til at retfærdiggøre alt fra økonomisk og seksuel udbytning til kolonisering, slaveri, drab og folkemord,« siger Poul Duedahl.

I dag hænger de negative konnotationer ved betegnelsen 'neger', mener professoren, som i øvrigt er enig i, at dele af den amerikanske borgerrettighedsbevægelse har en stor del af æren for, at ordet er blevet direkte politisk ukorrekt.

»Afkoloniseringen og den amerikanske borgerrettighedsbevægelse spiller en stor rolle: Forsøget på at afskaffe brugen af neger-betegnelsen er nøje forbundet med bevægelsens krav om ligeværd.«

»I dag er det blevet sådan, at hver gang nogen nævner det ord, tænker mange på hudfarve, race og hierarki. Det er politisk ukorrekt at bruge det, især på steder hvor man har store minoritetsgrupper, for historien har gjort det til et værdiladet ord med negative konnotationer,« siger Poul Duedahl.

Er 'neger' altid politisk ukorrekt?

Men hvad nu hvis man ikke har onde hensigter, når man siger 'neger'. For eksempel er det da meget sødt at kalde en flødebolle for et 'negerkys' og 'Elefantens vuggeviser' er jo bare en uskyldig børnesang. Har den politiske korrekthed taget overhånd, når man fjerner ordet 'neger' overalt?

Spørg Videnskaben hiver fat i Rikke Andreassen. Hun er lektor på Roskilde Universitet og har blandt meget andet undersøgt, hvordan børnelitteratur historisk set har portrætteret afrikanere.

Når man fjerner ordet 'neger' i børnesange og litteratur, er det på sin plads, mener Rikke Andreassen. Hun siger, at man opretholder nogle uheldige forestillinger om afrikanere som en underlegen race, hvis man ser gennem fingrene med, at forfattere enten har skrevet 'neger' for mange år siden – dengang det stadig var ok – eller har brugt ordet for sjov som en nuttet betegnelse:

»Man kan sige, at vi bærer historien i os, og at de ord, vi bruger, bærer historiske betydninger. Når 'neger' er en betegnelse, man historisk har brugt til at beskrive folk fra Afrika som mindre intelligente og udviklede end hvide europæere, er det mere hensigtsmæssigt at bruge andre ord.«

»Hvis vi bruger ordet for eksempel i børnelitteratur, opretholder vi nogle forestillinger om afrikanere og sorte som mindre begavede, eksotiske og naive. Det er forestillinger, som vi egentlig mener, at vi har lagt bag os, men som vi alligevel reproducerer hos vores børn, hvis vi insisterer på at anvende dem i de bøger, de får læst højt, og i de sange de synger,« siger Rikke Andreassen.

Det handler om respekt

Mange afrikanere og andre med en mørk hudfarve synes, det er ubehageligt at blive kaldt for 'neger' eller at støde på ordet i det offentlige rum, fordi de forbinder det med en raceopdeling, hvor sorte er mindre værd end hvide, siger Rikke Andreassen.

»Politisk korrekthed handler om respekt for andre mennesker. Selvom man ikke siger 'neger' i en ond hensigt, er det en betegnelse, som er så ladet med betydninger, at det er mest respektfuldt ikke at bruge det. Især når mange mennesker selv frabeder sig at blive kaldt det.«

Forsker: 'Neger' er ikke politisk ukorrekt i Danmark

Tænk dig om en ekstra gang, før du siger 'neger' – også selvom du ikke mener noget ondt med det, anbefaler de forskere, Videnskab.dk indtil videre har haft i røret altså: Historien har mærket ordet, så det hos nogle bringer associationer til et racesyn, der positionerer sorte mennesker som mindre værd end hvide.

Men som Jørgen Schack fra Sprognævnet var inde på, er det hverken myndigheder eller forskere, der bestemmer, hvad der er politisk korrekt. Så for en god ordens skyld slutter vi af med en bemærkning fra en af hans fagfæller, Per Durst-Andersen, som blandt andet forsker i sprog og kultur på Copenhagen Business School (CBS). Han har nemlig en helt anden opfattelse af betegnelsen 'neger':

»Jeg kan overhovedet ikke se, at det er politisk ukorrekt at sige neger. Det er rigtigt, at et ord kan bære historiske og kulturelle betydninger, som bliver bragt videre fra generation til generation, og ordet 'neger' har formentlig en negativ betydning for en amerikaner. Men det har ikke sin gang på jord at kalde det politisk ukorrekt i dansk kontekst.«

»I Danmark har vi jo slet ikke har set den samme racediskrimination, som der har været i USA. For mig at se, er det da meget værre at kalde en person for 'sort,« siger professor Per Durst-Andersen fra CBS's Department of International Business Communication.

Således oplyste takker vi forskerne og sender en T-shirt til Grethe Anæus i Viborg. Du kan selv spekulere lidt over, om du vil bruge ordet 'neger' fremadrettet, mens du går på opdagelse i [Spørg Videnskabens](#) arkiver her på sitet. Du kan også læse de 77 bedste spørgsmål og svar i vores seneste bog: ['Hvad gør mest ondt - en fødsel eller et hårdt spark i skridtet?'](#)

URL: <http://videnskab.dk/sporg-videnskab/hvorfor-ma-man-ikke-sige-neger>

© Ophavsretten tilhører Videnskab.dk